

สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง :

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน

Sharing and Caring Society According to The Philosophy
of Sufficiency Economy: An Analytic, Appreciative and Applicative Study

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

รวิช ตาแก้ว

Ravich Takaew

สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Program in Philosophy and Ethics, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: metha.ang@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 9 สิงหาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 12 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 22 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาด้วยวิธีการทางปรัชญา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสังคมแห่งการให้ด้วยใจที่รู้จักพอ เป็นการให้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ คือ พอมีพอกิน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเป็นระดับพื้นฐาน ส่วนในระดับการพัฒนา ได้แก่ เกิดความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน ด้วยความรู้รักสามัคคี เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน 2) สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณค่าทั้งในเชิงวิชาการ และวิถีปฏิบัติ ในส่วนของวิชาการนั้น ให้คุณค่าเชิงจริยธรรมทั้งทางด้านจิตวิทยา มนุษยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ในส่วนของวิถีปฏิบัติ นั้น มีจุดเริ่มต้นจากใจที่รู้จักพอ โดยต้องเริ่มจากฐานความรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสุขหรือลดทุกข์ในชีวิตของแต่ละคนบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน สูงไปกว่านั้น เมื่อแต่ละคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ พออยู่พอกิน พอมีสำรองแล้ว ก็ควรแสดงน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วยการแบ่งปันเกื้อกูลต่อไป 3) สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งการแบ่งปันทั้งในส่วนขององค์กรด้านวิชาการ องค์กรด้านกระบวนการเรียนรู้ และองค์กรด้านการประชาสัมพันธ์ โดยใช้หลักการทรงงานเป็นส่วนขับเคลื่อนให้เกิดวงจรจิตอาสาอย่างยั่งยืน ได้แก่ การตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน เพื่อส่งต่อสังคมแห่งการแบ่งปันบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไม่รู้จบ

คำสำคัญ: วิธีการทางปรัชญา, สังคมแห่งการแบ่งปัน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

This study is the qualitative research conducted by the philosophical methodology with an aim to analyze, appreciate, and apply the sharing and caring society according to the Philosophy of Sufficiency Economy. The results indicated as the following. 1) Sharing and caring society according to the Philosophy of Sufficiency Economy was the giving society under satiated mind. This giving promoted self-reliance, that is, being comfortable and no exploitation against oneself or others. The development level included awareness, paying attention and sharing with harmony to make the country have balance, stability, and sustainability. 2) Sharing and caring society according to the Philosophy of Sufficiency Economy was valuable in both academic and practical aspects. For academic aspect, it offered the ethical value in psychology, humanity, economy, and political science. For practical aspect, it began from the comfortable mind, starting from the basis of omniscience, precaution, and carefulness with an aim to enhance happiness or to reduce suffering in individuals on the basis of no exploitation. Moreover, when everyone was able to rely on oneself, be comfortable, and have some reserves, he/she should offer his/her kindness to other people, nature, and environment by further sharing. 3) Sharing and caring society according to the Philosophy of Sufficiency Economy could be applied to drive the sharing society in the academic, learning process, and public relations aspects. The principle of royal working helped initiate the sustainable service-mind cycle, e.g., awareness, attention, and sharing so that the sharing and caring society would be forwarded endlessly on the basis of the Philosophy of Sufficiency Economy.

Keywords: Sharing and Caring Society, Sufficiency Economy Philosophy, the philosophical methodology

1. บทนำ

ทำไมสังคมไทยจึงเป็นสังคมที่น้อยอยู่ในสายตาของชาวโลก โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 นอกจากจะเป็นเรื่องของภูมิประเทศ ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์โควิด-19 ที่มีประสิทธิภาพในอันดับต้นๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ จาก 184 ประเทศทั่วโลก (จากข้อมูลการจัดอันดับดัชนี Global COVID-19 Index (GCI)) สิ่งที่ถูกเสกไม่ได้เลย ก็คือเอกลักษณ์อันโดดเด่นของคนไทยที่สร้างความประทับใจให้กับชาวโลกก็คือ “ความมีน้ำใจ” (พอเพียง, 2565)

สิ่งที่ป็นรูปธรรมที่มนุษย์จะแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจต่อกัน ก็คือ “การแบ่งปัน” การที่คนเราจะแบ่งปันสิ่งใดๆ ให้แก่ใครก็ตาม เขาผู้นั้นจะต้องมีสิ่งที่จะแบ่งปันเสียก่อน ส่วนจะมีน้อยหรือมากนั้นเป็นเรื่องของปริมาณภายนอก แต่หากความรู้สึกภายในยังไม่เต็มอิม ยังรู้สึกว่ามีเท่าไรก็ยังไม่พอ ก็ยากที่จะทำให้บุคคล

ผู้นั้นจะแบ่งปันน้ำใจออกมาให้กับผู้อื่นได้ ดังนั้น บุคคลที่จะให้หรือแบ่งปันด้วยความบริสุทธิ์ใจ สิ่งที่เป็นพื้นฐานแรกจึงได้แก่ “ความพอเพียง” ในจิตใจนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ “ความพอเพียง” กับ “การแบ่งปัน” จึงแยกจากกันไม่ออก และถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของคนไทย เป็นลักษณะประจำชาติที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเยาว์ หล่อหลอมผ่านประสบการณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี คำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาที่สอนเรื่องทาน เป็นพื้นฐานของคุณธรรมในหลายหมวดหมู่ เช่น ทศพิธราชธรรม ก็มีเรื่อง ทาน เป็นพื้นฐานข้อแรก หรือเรื่องของการฝึกฝนอบรมขั้นพื้นฐาน ก็มีการสอนเรื่อง ทาน ศิล ภาวนา ให้แก่อุบาสกอุบาสิกาเป็นขั้นต้น การจะเป็นที่รักของเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ก็ต้องสอนเรื่องทาน คือ การให้ การแบ่งปันเสียก่อน จึงจะกล่าวถึงข้อธรรมในด้านอื่นๆ ต่อไป

ความมีน้ำใจ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการขัดเกลาทางสังคมไทยที่มีมาช้านาน แม้ว่าพระมหากษัตริย์ไทย เช่น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นต้น จะทรงนับถือพุทธศาสนา แต่ก็ทรงมีน้ำพระทัยหรือน้ำใจต่อศาสนิกของศาสนาอื่นๆ ด้วย พระองค์ไม่ทรงเบียดเบียน (อวิหิงสา) แต่กลับให้การอนุเคราะห์เกื้อกูลในฐานะอัครศาสนูปถัมภก จึงเป็นที่รักแก่ประชาชนในทุกศาสนา เป็นความภาคภูมิใจของคนไทยมาจวบจนถึงทุกวันนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กล่าวไว้ในหนังสือ “หลักธรรม หลักทำ ตามรอยพยุคลบาท” โดยเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเคยตรัสว่า “รู้ไหม บ้านเมืองอยู่รอดมาได้ทุกวันนี้ เพราะอะไร... เพราะคนไทยยัง “ให้” กันอยู่” ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ความว่า “สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่นเจริญต่อกันสังคมนั้น ย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุข น่าอยู่” (พระราชดำรัสพระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ ในนิตยสารที่ระลึกครบ 36 ปี ของสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทยฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 31 มีนาคม 2538)

สิ่งที่พระองค์ทรงตรัสนี้คือ สัจจะวาจาที่คนไทยควรภาคภูมิใจ ช่วยกันดูแลเอาใจใส่ มีน้ำใจต่อคนรอบข้าง ตั้งแต่คนในครอบครัว คนในชุมชน ด้วยความรู้รักสามัคคี ก็จะทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่และหาได้ยากในโลกนี้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันในสังคมบนความพอเพียง แต่คำถามสำคัญ ก็คือทำไมไม่สร้างสังคมแห่งความพอเพียง แต่สนับสนุนให้สร้างสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญต่อประเด็นดังกล่าว ก็คือแม้ว่าสังคมแห่งการแบ่งปันจะวางอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง แต่ความพอเพียงนั้นเป็นเพียงจุดเริ่มต้นหรือพื้นฐานของความสุขอันเกิดจากการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเท่านั้น เพราะบางคนเข้าถึงความพอเพียงแต่ไม่แบ่งปันก็มี ยกตัวอย่างเช่น

1) บางคนอยู่ในสังคมที่รัฐบาลมีการบริหารประเทศแบบระบอบสังคมนิยม เขาได้รับสวัสดิการด้านต่างๆ ที่รัฐมอบให้อย่างพอเพียง โดยแลกกับการทำงานและจ่ายภาษีตามที่รัฐกำหนด และทุกคนในประเทศก็ถูกปฏิบัติเช่นนี้อย่างเสมอภาค เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย เขาอาจรู้สึกว่ามีชีวิตมีความพอเพียงแล้ว แต่ไม่มีแรงจูงใจที่ทำให้รู้สึกว่าจะต้องแบ่งปันอะไรให้ใครด้วยความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เพราะแต่ละคนก็ต่างได้เท่าๆ กันแล้ว ไม่จำเป็นต้องแบ่งอะไรให้กัน

2) บางคนอยู่ในสังคมรัฐสวัสดิการ มีสุลต่านเป็นผู้นำสูงสุด มีระบบเศรษฐกิจที่มั่งคั่ง ประชากรในประเทศมีไม่เกิน 5 แสนคน สุลต่านถืออำนาจเบ็ดเสร็จในการแบ่งปันส่วนสวัสดิการด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านพยาบาล ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ด้านการขนส่งมวลชน เป็นต้น ทุกอย่างแจกฟรี บางคนที่อาศัยอยู่ในสังคมแบบนี้เขาอาจคิดว่า ชีวิตมีความพอเพียงแล้ว และทุกคนในประเทศก็มีความพอเพียงไม่ต่างกัน บางคนอาจรู้สึกเกินพอ แต่ก็ไม่มีแรงจูงใจที่จะต้องแบ่งปันอะไรให้ใครในสังคม เพราะไม่มีใครเดือดร้อน

3) บางคนอยู่ในประเทศที่ให้เสรีในการประกอบอาชีพและทำธุรกิจภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด เน้นการแบ่งแยก แข่งขัน มือใครยาวสาวได้สาวเอา ใช้กฎแห่งป่า คือ ผู้ที่แข็งแรงกว่าย่อมได้เปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือในลักษณะปลาใหญ่กินปลาเล็ก ยิ่งสามารถผูกขาดการค้ากับรัฐได้ในลักษณะรัฐทุนนิยม ก็ยิ่งได้เปรียบคู่แข่งประชาชนในบางอาชีพ เช่น ชาวนา เกษตรกร เป็นต้น กลายเป็นผู้เปราะบางในสังคมที่ถูกกดขี่จากบรรดานายทุน บางคนที่มีฐานะร่ำรวยหรือพออยู่พอกินในสังคมแบบนี้ แต่เขาอาจจะไม่แบ่งปันอะไรให้ใครเลยก็ได้ ทุกการให้ของเขาอาจเป็นเพียงการสร้างภาพที่หวังกำไรในทางอ้อม จึงเป็นเพียงการลงทุนแบบหนึ่งที่คาดหวังกำไรในอนาคต หรือบางครั้งการแบ่งปันที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปเพื่อการลดหย่อนภาษีหรือถูกกฎหมายบังคับให้ทำ ในลักษณะการคืนกำไรแก่สังคมเท่านั้น แม้ว่าจะเกิดการให้ แต่คุณภาพของการให้อาจไม่ยั่งยืน เพราะขาดการเกื้อกูลด้วยน้ำใจ หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขาดการสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันที่แท้จริง

แม้ว่าการไม่แบ่งปันจะไม่ใช่วิธีการผิดต่อจริยธรรมพื้นฐานในระดับของกฎหมาย แต่กฎหมายเป็นเพียงความประพฤติในระดับ “มาตรฐาน” ที่คนในสังคมทั่วไปยอมรับในระดับมาตรฐาน คือ ต่ำสุดที่พอรับได้ แต่เรื่องจริยธรรมหรือศีลธรรมนั้น เป็นข้อปฏิบัติที่สูงกว่ากฎหมาย เป็นการทำดีเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหลักจริยธรรม (ทั่วไป) หรือศีลธรรม (ทางศาสนา) นั้น เป็นความประพฤติที่ดีที่สังคมพยายามส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำดีเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ จึงมีกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดการตระหนักรู้ในรูปแบบต่างๆ บนพื้นฐานความเชื่อในสังคมนั้นๆ

เป้าหมายสำคัญในทางจริยศาสตร์ ได้แก่ “How to live well” (เราจะมีชีวิตที่ดีได้อย่างไร) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาจริยศาสตร์สาขาหนึ่งที่สามารถตอบคำถามสำคัญดังกล่าวนี้ได้ แม้ว่าชีวิตที่พอเพียงจะเริ่มต้นจากใจที่รู้จักพอในเชิงปัจเจกชน แต่ก็ยังเป็นเพียงระดับพื้นฐานที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันในระดับบุคคลทั้งภายในและภายนอก สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่วนความพอเพียงในระดับก้าวหน้า นั้น ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักแบ่งปันบนพื้นฐานความรอบรู้และคุณธรรม โดยเชื่อว่า สิ่งนี้จะนำมาซึ่งความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ เกิดเครือข่ายการแบ่งปันที่สร้างความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้

ความสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ก็คือปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในส่วนของผู้เปราะบาง อาทิ คนจน คนชราที่ถูกทอดทิ้ง แม่เลี้ยงเดี่ยวที่ตกงาน อดีตผู้ต้องขังที่กลับใจแต่ไม่มีใครกล้ารับเข้าทำงาน คนพิการ เด็กกำพร้า คนด้อยโอกาสในสังคม นักเรียนที่ขาดทุนการศึกษา ฯลฯ กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการการดูแล ใส่ใจ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งจากภาคประชาชนหรือภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เช่น มูลนิธิ สมาคม

ชมรม สถาบัน ศูนย์การเรียนรู้ สมาพันธ์ วิสาหกิจชุมชน อาสาสมัคร เป็นต้น ตลอดถึงองค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา และองค์กรต่างๆ ที่มีใจแบ่งปัน มีจิตอาสา เข้ามาร่วมกันขับเคลื่อนให้เกิดความสมดุล (ได้แก่ การแก้ปัญหาได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นได้) เกิดความมั่นคง (ได้แก่ การพึ่งพาตนเองได้ทั้ง ภายในและภายนอก) และเกิดความยั่งยืน (ได้แก่ การเกื้อกูลหมุนเวียน ส่งต่อการให้อย่างไม่รู้จบ) ก็จะสามารถ ตอบโจทย์ได้ว่า ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน คนในสังคมมีตระหนักรู้ ใส่ใจ มีน้ำใจ และส่งต่อการแบ่งปันกันอย่างไม่รู้จบ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน” เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับทิศทางที่เหมาะสมต่อการสร้างสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร ซึ่งแบ่งเอกสารเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้วางกรอบการวิจัยเกี่ยวกับมโนคติทางปรัชญาและงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดทั่วไปทางปรัชญา, กระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญา, แนวคิดเรื่องพลัง 4, แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสุข, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, แนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการแบ่งปัน

จากนั้นนำส่วนของการศึกษามาเป็นข้อมูลสำหรับตีความเพื่อวิเคราะห์ วิจัย และวิธานสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นทำการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งต่อไป

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

โดยกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือน มกราคม - สิงหาคม 2565

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร มีการดำเนินงานดังนี้

1. ชั้นศึกษาข้อมูล

1.1 ศึกษาโนคติทางปรัชญาและงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดทั่วไปทางปรัชญา, กระบวนการตรรกศาสตร์ทางปรัชญา, แนวคิดเรื่องพลัง 4, แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสุข, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความหมายและองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, พระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, หลักการทรงงาน 23 ข้อ, แนวคิดและทฤษฎีอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริ, โครงการและกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการแบ่งปัน ประกอบด้วย แนวคิดการเกิดสังคมมนุษย์, แบบแผนการดำรงชีวิตมนุษย์, ลักษณะของสังคมมนุษย์, หน้าที่ของสังคม, การขัดเกลาทางสังคม, สาเหตุที่มนุษย์อยู่

รวมกลุ่มเป็นสังคัม, องค์ประกอบของสังคัม, กลุ่มคนในสังคัม, สถาบันทางสังคัม, แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งปัน, พระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปัน, สังคัมเน้นการปันภายใต้ระบบราชูปถัมภ์, สังคัมเน้นการแบ่งปันภายใต้ระบบสังคัมนิยมและคอมมิวนิสต์, สังคัมไม่เน้นการแบ่งปันภายใต้ระบบทุนนิยม

2. ชั้นเรียบเรียงข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาแล้วมาจัดเป็นประเภทและหมวดหมู่เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์

2.2 เรียบเรียงข้อมูลในแต่ละหัวข้อให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีการอธิบายและนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปวิเคราะห์ วิจัย และวิธานต่อไป

3. ชั้นวิเคราะห์ วิจัย และวิธานข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการของอรรถปริวรรต (Hermeneutic) ได้แก่ การตีความตัวบท (Text) ในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ประเด็นที่ต้องการ ได้แก่ การวิเคราะห์สังคัมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย สภาวะของการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การขัดเกลาทางสังคัมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สังคัมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการขับเคลื่อน

3.2 วิจัยข้อมูลด้วยการนำประเด็นต่างๆ ที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว มาประเมินค่าเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่เป็นคุณ-เป็นโทษ, ประโยชน์-ไม่ใช่ประโยชน์, ควรทำ-ไม่ควรทำ ฯลฯ

3.3 วิธานข้อมูลด้วยการเก็บเอาส่วนดีจากทุกทางที่ได้วิจัยมาแล้วนั้นมาประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเล็งผลอันเลิศ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. ชั้นตรวจสอบข้อมูล

4.1 ไตร่ตรองหรือทบทวนว่า สิ่งที่ได้วิเคราะห์นั้น มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความถูกต้องในเชิงวิชาการหรือไม่ มีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

4.2 ไตร่ตรองหรือทบทวนว่า สิ่งที่ได้วิจัยนั้น มีคุณค่า มีประโยชน์จริงหรือไม่ เพียงพอหรือไม่ เพียงใด มีประเด็นใดบ้างที่เป็นจุดอ่อนที่ทำให้เกิดโทษ เพื่อวางมาตรการป้องกันหรือกำหนดเงื่อนไขให้รอบคอบ รัดกุม

4.3 ไตร่ตรองหรือทบทวนว่า สิ่งที่ได้วิธานนั้น มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ

5. ชั้นตรวจสอบข้อมูลและวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

5.1 เมื่อดำเนินงานการแล้วเสร็จ นำเสนอผลการวิจัยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ โดยการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบข้อมูลนั้นจะขอเชิญผู้แทนศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5 กอ.รมน. เข้าร่วมสังเกตการณ์และร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย

5.2 นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเอกสารฉบับสมบูรณ์

5. ผลการวิจัย

1) สักคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสักคมแห่งการให้ด้วยใจที่รู้จักพอ เป็นการให้ที่ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ คือ พอมีพอกิน ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเป็นระดับพื้นฐาน ส่วนในระดับการพัฒนา ได้แก่ เกิดความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน ด้วยความรู้รักสามัคคี เพื่อให้ประเทศชาติ เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

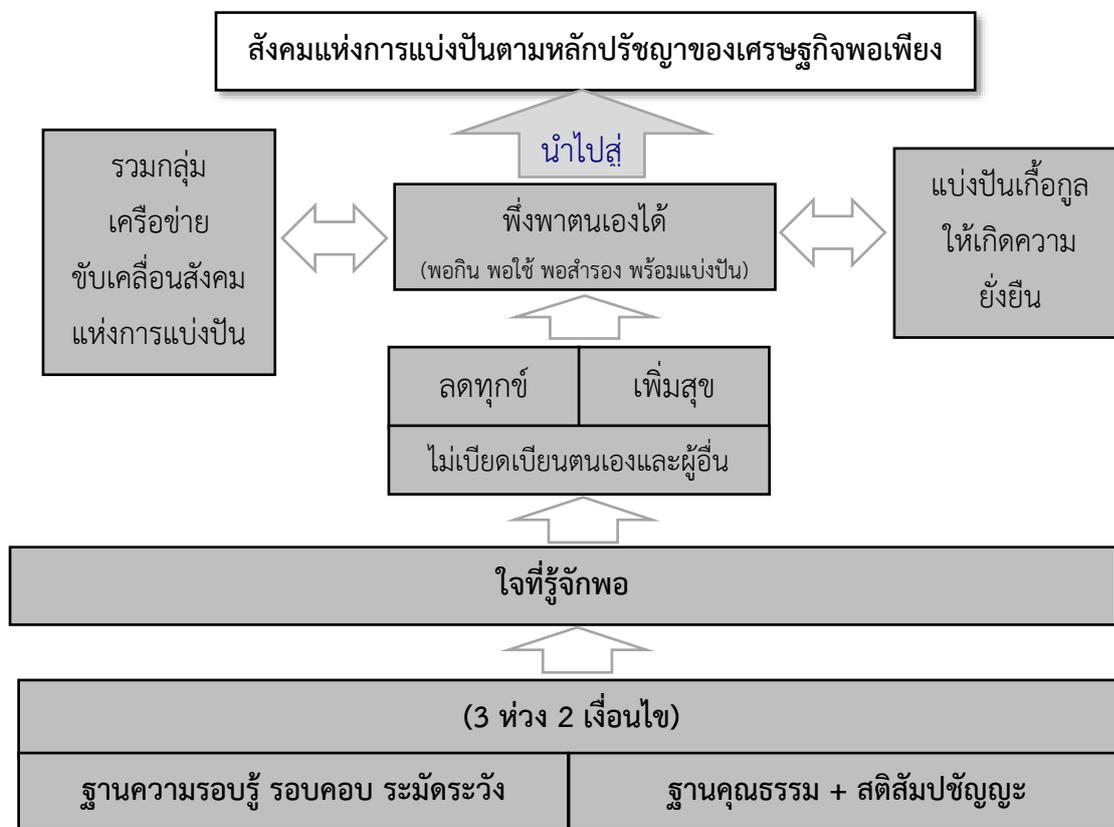
2) สักคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณค่าทั้งในเชิงวิชาการและวิถีปฏิบัติ ในส่วนของวิชาการนั้น ให้คุณค่าเชิงจริยธรรมทั้งทางด้านจิตวิทยา มนุษยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 คุณค่าของสักคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงวิชาการ

ในส่วนวิถีปฏิบัติ นั้น สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีจุดเริ่มต้นจากใจที่รู้จักพอ โดยต้องเริ่มจากฐานความรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง คือ มีสติหรือความรู้สึกตัวเป็นพื้นฐาน มีปัญญาในการรับรู้และแยกแยะความต้องการที่จำเป็นออกจากความต้องการที่ไม่จำเป็นได้ ซึ่งโดยส่วนตัวแล้วความพอเพียงของแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน เมื่อแต่ละคนมีครอบครัว ความพอเพียงในแต่ละครอบครัวก็ไม่เท่ากัน ดังนั้น เกณฑ์ความพอเพียงจึงมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสุขหรือลดทุกข์ในชีวิตของแต่ละคนบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียน สูงไปกว่านั้น เมื่อแต่ละคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ พออยู่พอกิน พอมีสำรองแล้ว ก็ควรแสดงน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติสิ่งแวดล้อมด้วยการแบ่งปันเกื้อกูลต่อไป ซึ่งสามารถทำได้ทั้งโดยส่วนตัวหรือรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและการเกื้อกูล ก็จะสามารถสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนสังคมแห่งการแบ่งปันได้ทั้งในแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป้าหมายก็เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และสร้างสังคมแห่งความพอเพียงที่ช่วยให้เกิดความสงบสุขในสังคมร่วมกัน

จากบทสรุปดังกล่าวในเชิงวิถีปฏิบัติ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 คุณค่าของสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเชิงวิถีปฏิบัติ

3) สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งการแบ่งปันทั้งในส่วนองค์กรด้านวิชาการ องค์กรด้านกระบวนการเรียนรู้ และองค์กรด้านการประชาสัมพันธ์ โดยใช้หลักการทรงงานเป็นส่วนขับเคลื่อนให้เกิดวงจรจิตอาสาอย่างยั่งยืน ได้แก่ การตระหนักรู้ และแบ่งปัน เพื่อส่งต่อสังคมแห่งการแบ่งปันบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไม่รู้จัก

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ควรจะดำเนินการด้วยลักษณะเครือข่ายและร่วมมือกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอด

ถึงประชาชนทั่วไปทุกอาชีพ ทุกช่วงวัย (Generations) ผ่านการสร้างองค์กรด้านวิชาการเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง การสร้างองค์กรด้านกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง และองค์กรด้านการประชาสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ โดยมีภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันเชิงนโยบายทั้งด้านการศึกษา รายได้พื้นฐาน และสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สุขในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ กิรติ บุญเจือ และคณะ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ลักษณะหลังนวยุคในทฤษฎีความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ” ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเป้าหมายสอดคล้องกับแนวคิดด้านอภิปรัชญาเรื่องกายและจิตที่มีแนวคิดเรื่องเป้าหมายชีวิตที่ดีมีคุณภาพ คือ การมีอยู่ มีกิน ไม่เดือดร้อนเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพในแต่ละสถานภาพของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุดารัตน์ น้อยแรม (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักพอเพียงเชิงปรัชญาหลังนวยุคสายกลางในภาคปฏิบัติ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน” ผลการวิจัยพบว่า เกณฑ์พอเพียงกระบวนการหลังนวยุคสายกลางเน้นไปที่ความสมดุล (balance) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยวิธีคิดอย่างมีวิจารณญาณและสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราโมทย์ หม่อมศิลา (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของทหารไทยตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ทหารมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จำเป็นต้องนำหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกัน ซึ่งการปฏิบัติในขั้นต้นนั้น ทหารแต่ละคนจะต้องกลับมาดูตนเองก่อนว่า ความพอเพียงในปัจจุบัน 4 และเงินเลี้ยงชีพของตนเองนั้นที่ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป คือเท่าไร โดยพิจารณาจากความจำเป็นที่เกิดขึ้น จุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างจิตสำนึกให้คนทั้งกองทัพเพื่อให้กลับมาพึ่งตนเองและสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวโดยไม่สร้างหนี้สินอันเกิดจากความต้องการที่เกินตัว เกินพอดี ก็จะทำให้เกิดความพออยู่ พอกิน พอใช้ เกิดความร่มเย็น รู้จักใช้พลังงานและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เพียงพอต่อความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนรอบข้างในเรื่องการพัฒนาตนเองให้เกิดความพอเพียงและมีความสุข จากนั้นจึงมาพิจารณาถึงความพอเพียงของคนรอบข้างที่ตนเองต้องมีความสัมพันธ์ด้วย โดยเริ่มจากครอบครัว เช่น พ่อแม่ สามีภรรยา ลูก หลาน เป็นต้น โดยคำนึงถึงบุคคลที่เราต้องดูแล ต้องพิจารณา ความพอเพียงในการดำรงชีวิตเป็นพื้นฐานเสียก่อน เพื่อให้ได้คุณภาพชีวิตขั้นต้น จากนั้นจึงพัฒนาให้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในด้านจิตใจและสติปัญญา

2. จากผลการวิจัยสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิชัย พันธเสน และคณะ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ยั่งยืน มีความสุขจากประโยชน์สุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง : หนึ่งศตวรรษครึ่งแห่งการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547 - 2559)” ผลการวิจัยพบว่า แต่ละคนเกิดมามีปัญหาที่ถูกกำกับด้วยสติ แล้วนำไปสู่การมีชีวิตที่มีคุณธรรม ดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล ดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง จนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ทุกชนิด และสอดคล้องกับ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบ 36 ปีของสโมสรไลออนส์แห่งประเทศไทย

ในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 31 มีนาคม 2538 ความว่า “สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่นมุ่งมั่นเจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุข น่ายุ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) สอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา หริมเทพาธิป (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง: วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาพอเพียง ชื่อว่าเป็น “ปรัชญาจริยะ” เพราะเป็นปรัชญาแห่งความสุข ความสุขจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดก็ตาม กฎแ่งสำคัญที่ทำให้มันเกิดขึ้นก็คือ “ความพอเพียง” เพราะความพอเพียงทำให้เกิด “ความพอใจ” หรือ “ถ้าใจพอ ก็พอใจ” เมื่อพอใจความสุขก็เกิดขึ้นในส่วนที่สอง (รูปแบบ/pattern) เป็นที่รู้จักกัน ดีในรูปแบบของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยถูกอธิบายว่า 3 ห่วง ประกอบด้วย (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล และ (3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีส่วน 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย (1) เงื่อนไขความรู้ และ (2) เงื่อนไขคุณธรรม ในส่วนที่สาม (กิจกรรม/event) เป็นปรากฏการณ์ (phenomena) ที่ถูก ถ่ายทอดผ่านกิจกรรมต่างๆ ในสังคม เป็นแนวปรัชญาที่ทุกๆ คน สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ในทุกอาชีพทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา อันจะนำไปสู่ความสุขและ การพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน กิจกรรมที่เกิดขึ้นมักจะมุ่งเน้นในเรื่องการพึ่งตนเอง การรวมกลุ่ม กันคิดค้นและร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือกันและกันตามกำลังและความ สามารถของตน การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการปัจจัยต่างๆ เช่น ทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สามารถนำไปใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและสมดุล และเมื่อหลายๆ ชุมชนพอเพียงมา รวมกลุ่มกันแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ก็จะกลายเป็นสังคมแห่งความพอเพียงได้ในที่สุด เป็นต้น

3. จากผลการวิจัยสังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเศษ แสงกาญจนวนิช และเอนก สุวรรณบัณฑิต (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความชอบธรรมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะปรัชญาเพื่อการพัฒนาชาติ” ผลการวิจัยพบว่า ความชอบธรรมในระดับปรัชญาด้วยปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนั้น เน้นการแสดงเหตุผลทางปรัชญาเพื่อจะชี้แจงทุกกลุ่มทุกฝ่ายให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายเพื่อความสุขแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักคุณภาพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับปรัชญาหลังนวยุค : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน” พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจน ถึงระดับรัฐ

7. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา “สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน” ผู้วิจัยได้พบว่า ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านปรัชญาและจริยศาสตร์เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถนำแนวคิดไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อสร้างและขับเคลื่อนสังคมแห่งการแบ่งปันตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศ สิ่งสำคัญต้องประยุกต์ใช้บนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสาย

กลางที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงก่อให้เกิดประโยชน์ประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมได้ รวมถึงส่งเสริมการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. องค์กรด้านวิชาการ: การส่งเสริมด้านวิชาการควรมีความสอดคล้องกับหลักปฏิบัติ เช่น ควรส่งเสริมการวิจัยหรือบทความที่สามารถนำไปปฏิบัติได้และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในทั้งมิติของนามธรรมและรูปธรรม ในมิติของนามธรรม ได้แก่ สามารถสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก ปลุกและปลุกจิตสำนึกในใจคนให้เกิดความพอเพียงและสมดุลได้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือควรส่งเสริมวิชาการที่สร้างความ “ตระหนักรู้” (awareness) มากกว่า “ความรู้” (Knowledge) ส่วนในมิติของรูปธรรม ได้แก่ สามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดเพื่อให้เกิดโครงการต่างๆ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในส่วน “ฐานความรู้” และส่วนฐาน “คุณธรรม” ได้ โดยเป็นหลักวิชาการที่สอดคล้องกับหลักการทรงงาน ที่ให้การเสนอแนะทั้งในส่วนของการหลักการ ทศนคติหรือการวางใจ เทคนิคหรือวิธีการ ผลลัพธ์และเป้าหมาย ตลอดถึงตัวชี้วัดทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ สามารถสร้างโมเดลหรือต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรู้รักสามัคคี ส่งเสริมยุทธศาสตร์พระราชทาน คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ให้แก่ประชาชนในทุกภาคส่วน นอกจากนี้ควรส่งเสริมการวิจัยเพื่อถอดบทเรียนต้นแบบการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ที่ขับเคลื่อนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเรียนรู้ร่วมกันของภาคประชาชน และเป็นประโยชน์สำหรับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่ต่อไป

2. องค์กรด้านกระบวนการเรียนรู้: เศรษฐกิจพอเพียงภาคเกษตรมีปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ คนเมืองก็ควรมี บัณฑิตชาวเมือง ซึ่งเป็นผู้ต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวเมืองให้สามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน เพราะการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและนอกชุมชนหรือการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจรวมกลุ่มกันดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม จะช่วยสร้างองค์กรด้านกระบวนการเรียนรู้ ก่อให้เกิดตัวอย่างและนำไปสู่การประยุกต์ใช้ จนท้ายที่สุดจะเกิดเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็ง และมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้นั่นเอง

กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความ “เข้าใจ” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบของ problem base (ใช้ปัญหาเป็นฐานการเรียนรู้) project base (ใช้โครงการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นฐานการเรียนรู้) aria base (ใช้สถานที่หรือพื้นที่เป็นฐานการเรียนรู้ทั้งในระบบ online และ onsite) และหากต้องการให้เกิดการ “เข้าถึง” จำเป็นที่ตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะต้องลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการฝึกฝนอบรมซ้ำๆ บ่อยๆ จนคุ้นเคย จึงจะเกิดความซาบซึ้งและศรัทธา เข้าถึงแก่นแท้ของตัวปรัชญาได้ลึกซึ้ง หรือลึกกว่าขั้นเข้าใจที่ยังใช้กระบวนการคิดเป็นพื้นฐาน เนื่องจากพื้นฐานปรัชญา หลักการทรงงาน ตลอดถึงโครงการต่างๆ ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ล้วนเกิดจาก “ปัญญาปฏิบัติ” ทั้งสิ้น ดังนั้น การจะเข้าถึงสิ่งนี้จึงต้องมีใจรัก ตระหนักถึงคุณค่าที่จะเกิดขึ้นแก่ชีวิตตนเองและสังคมให้ได้เสียก่อน จึงจะสามารถเข้าถึงกระบวนการขัดเกลาและฝึกฝน

สิ่งนี้ได้ อย่างต่อเนื่องจนเกิดผลลัพธ์ คือ การ “พัฒนา” ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ คือ มีความสมดุลทั้งภายในและภายนอก บนฐานของความรอบรู้และคุณธรรม

3. องค์การด้านการประชาสัมพันธ์: ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้ เสนอความจริงที่ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่นำเสนอสื่อด้วยอคติ ควรเป็นสื่อที่มีความพอประมาณ คือ ไม่สร้างความเดือดร้อนเบียดเบียนใคร ควรเป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์ คือ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดความรู้รักสามัคคีของคนในชาติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเศรษฐกิจแบบแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ควรศึกษาการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบองค์กรวิชาการ

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ และคณะ. (2558). **ลักษณะหลังนวยุคในทฤษฎีความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ**. รายงานวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2558). **หลักคุณภาพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับปรัชญาหลังนวยุค: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปราโมท หม่อมศิลา. (2561). **คุณภาพชีวิตของทหารไทยตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พอเพียง. (2565). **น้ำใจคนไทยเกิดจากใจที่รู้จักพอ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://porpeang-km.com/knowledge-academic/national-characteristics/content19/> [9 มิถุนายน 2565].
- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). **การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง: วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน).
- วิเศษ แสงกาญจนวนิช และ อเนก สุวรรณบัณฑิต. (2560). **ความชอบธรรมของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะปรัชญาเพื่อการพัฒนาชาติ**. รายงานวิจัย. สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุดารัตน์ น้อยแรม. (2561). **หลักพอเพียงเชิงปรัชญาหลังนวยุคสายกลางในภาคปฏิบัติ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). **ยั่งยืน มีความสุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง: หนึ่งทศวรรษครึ่งแห่งการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).